

O'ZBEKISTONDA AYOLLAR O'RTASIDA ANEMIYA

SABABLARI VA OQIBATLARI

(Причины и последствия анемии среди женщин в Узбекистане)

(Causes and consequences of anemia among women in Uzbekistan)

Mamliyeva Shahlo Maxsudovna

1-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi

Xirurgiya Reanimatsiya kafedrasida o'qituvchisi

Berdimurodova Ma'mura Axmad qizi

1-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi

Jamoada hamshiralik ishi kafedrasida o'qituvchisi

Boymurodova Dildora Qushayena

1-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi

Xirurgiya Reanimatsiya kafedrasida o'qituvchisi

ANNOTATSIYA: *Anemiya - qon hujayralari tuzilishining patologik buzilishi bo'lib, unda gemoglobin kontsentratsiyasi kamayadi. Shu bilan birga, qizil qon hujayralari soni kamayadi. Anemiya ikkilamchi kasallik sifatida tavsiflanadi va boshqa kasalliklarning alomati hisoblanadi. Hozirgi kunga kelin anemiya ayollar o'rtasida juda ko'payib ketyapti va ko'plar sog'liqda muammolarga sabab bo'lyapti. Ayniq reproduktiv yoshdagi ayollar sog'ligida jiddiy muammoga sabab bo'lyati. Keling, anemiya nima ekanligini, uning paydo bo'lishining sabablari va belgilari, anemiyani qanday davolash mumkinligini batafsil tahlil qilaylik.*

KALIT SO'ZLAR: *Anemiya, eritrosit, reproduktiv, salomatlik, kam qonlik.*

АННОТАЦИЯ: *Анемия – патологическое нарушение структуры клеток крови, при котором снижается концентрация гемоглобина. При этом снижается количество эритроцитов. Анемия характеризуется как вторичное заболевание и является симптомом других заболеваний. Сегодня среди женщин растет распространенность свадебной анемии, вызывающая множество проблем со здоровьем. Это вызывает серьезные*

проблемы со здоровьем женщин репродуктивного возраста. Разберем подробно, что такое анемия, ее причины и симптомы, а также как лечить анемию.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Анемия, эритроциты, репродуктивная функция, здоровье, анемия.*

ANNOTATION: *Anemia is a pathological disorder of the structure of blood cells, in which the concentration of hemoglobin decreases. At the same time, the number of red blood cells decreases. Anemia is characterized as a secondary disease and is a symptom of other diseases. Today, the prevalence of wedding anemia is growing among women, causing many health problems. This causes serious health problems for women of reproductive age. Let's take a closer look at what anemia is, its causes and symptoms, and how to treat anemia.*

KEYWORDS: *Anemia, red blood cells, reproductive function, health, anemia.*

Anemiya - bu patologik holat bo'lib, unda qon gemoglobin va shunga mos ravishda kislorod bilan etarli darajada to'yinmagan bo'lib, undan tananing barcha funktsional imkoniyatlari zarar ko'radi. Temir tanqisligidan kelib chiqadigan eng keng tarqalgan anemiya (90% gacha), kamroq tez-tez - surunkali kasalliklarda gemoglobin va qizil qon tanachalarining kamayishi va foliy kislotasi yoki B12 vitamini, birlashgan temir deb ataladigan tarkibning pasayishi bilan bog'liq etishmovchilik va B12 etishmasligi anemiyasi. Kislorod organlar va tizimlarning ishlashini ta'minlaydigan barcha metabolik jarayonlarning asosi bo'lib, uning etishmasligi darhol bizning faoliyatimizga va umumiy holatimizga ta'sir qiladi. U har bir hujayraga qizil qon tanachalari - eritrotsitlar deb ataladigan protein - gemoglobin tomonidan olib boriladi. Qizil qon hujayralari sonining kamayishi yoki ularning tuzilishining buzilishi quyidagi hollarda yuzaga keladi¹.

¹ Turayev, A., G'ulomov, J., Nasrullayev, D., Boqiboyev, A., & To'rayeva, Z. (2023). QON YARATILISHNING BUZILISHI OQIBATIDA YUZAGA KELUVCHI ANEMIYALAR. *Академические исследования в современной науке*, 2(2), 52-56.

Kamqonlikni aniqlash:Qonda gemoglobin konsentratsiyasining pasayishi ko'pincha eritrositlar sonining kamayishi va ularning sifat tarkibi o'zgarishi bilan yuz beradi. Har qanday anemiya qonning nafas funksiyasi zaiflashuvi va to'qimalarning kislorod ochligi sezishiga olib keladi. Jins va yoshdan kelib chiqib, bir litri qondagi gemoglobinning (Hb) normal darajasi turlicha bo'lishi mumkin. Klinik belgilari:Anemiya belgilari anemiya sababiga va uning qanchalik yomonligiga bog'liq. Anemiya shu qadar yengil bo'lishi mumkinki, u dastlab hech qanday alomat keltirmaydi. Ammo simptomlar odatda keyin paydo bo'ladi va kamqonlik kuchayishi bilan yomonlashadi. Agar boshqa kasallik anemiyaga sabab bo'lsa, kasallik anemiya belgilarini yashirishi mumkin. Keyin boshqa holat uchun test anemiyani topishi mumkin. Anemiyaning ayrim turlarida sababga ishora qiluvchi alomatlar mavjud. Ko'pincha kamqonlik aniq namoyon bo'lmaydi va e'tibordan chetda qoladi. Bemor salomatligidan shikoyat qilmaydi, muammo esa umumiy qon tahlili topshirishda tasodifan aniqlanadi. Kamqonlikda qoida tariqasida, anemiya gipoksiyasi rivojlanishi oqibatida rivojlangan holatlardan shikoyat qilinadi. Yengil shakllarda bu zaiflik, charchoq, umumiy holsizlik va diqqat-e'tiborning pasayishi bilan namoyon bo'ladi. Jiddiy shakllarda bemorlarda kam yoki o'rtacha zo'riqishlarda hansirash, yurak o'ynashi, bosh og'rig'i, quloq shovqinlanishi, uyqu, ishtaha va jinsiy mayl buzilishi kuzatilishi mumkin. Ko'pincha, o'rta va og'ir kamqonlikning diagnostik muhim alomati teri, shilliq qavatlarning oqimtir rangda bo'lishi sanaladi. Bundan tashqari, tashxislashda xeyloz va koilonixiya rivojlanishi, yurak impulsining kuchayishi va funksional sistolik shovqin paydo bo'lishi kabi belgilar ham muhim ahamiyat tutadi. Gipoksiya bilan bevosita bog'liq bo'lgan umumiy simptomlardan tashqari, etiologiya va patogenezdan kelib chiqib qarab boshqa alomatlar kuzatilishi mumkin. Misol uchun, B12 tanqisligida sezuvchanlikning buzilishi, gemolitik anemiyada sariqlik va hokazo ².

² Aminova, M., Rahmatullayeva, S., Uroкова, V., Xolmurodov, O., & To'xtamurodov, S. (2023). QON YARATUVCHI VA LIMFOID SISTEMA KASALLIKLARI. ANEMIYALAR. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(9), 13-15.

Bemorlarni davolash va parvarish qilish prinsiplari. O`tkir postgemorragik anemiyada davolash qon ketishini to`xtatish, sirkulyasiyadagi qon miqdorini eritrotsitar massa qo`yib ko`paytirishdan iborat. Qo`yilayotgan qon miqdori yuqotilganidan 10-15% ko`p bo`lishi kerak. Surunkali postgemorragik va temir tanqiligi anemiyalarda askorbin va foli kislotasi, temir saqllovchi turli preparatlar qo`llaniladi 3-6 oy davomida (tardiferon, ferrumLek, maltofer, globeks, ferretab va b.). temirga boy mahsulotlar iste`mol qilish tavsiya etiladi. Kasallikni keltirib chiqargan sabab bartaraf qilinishi lozim. Vitamin B12-defitsit anemiyada vitamin B12mushak orasiga in`eksiyasi 500 mkg kuniga 1 marotaba 4-6 hafta davomida qon ko`rsatkichlari normallashguncha. Keyin 2 oy davomida haftasiga 1 marotaba qo`llaniladi. Profilaktika maqsadida oyiga ikki marotaba mushak orasiga yuboriladi. Vitamin B12 saqllovchi mahsulotlar iste`mol qilish tavsiya etiladi. Kasallikni keltirib chiqargan sabab bartaraf qilinishi lozim. Foli kislotasi sutkasiga 5-15 mg ichishga bir oy davomida buyuriladi. Foli kislotaga boy mahsulotlar iste`mol qilish tavsiya etiladi. Kasallikni keltirib chiqargan sabab bartaraf qilinishi lozim. Gemolitik anemiyada eritrotsitlarning oshgan gemolizi intoksikatsiya (qo`rg`oshin) yoki infeksiya (bezgak) sababli ro`y bergan bo`lsa, simptomatik davo qilinadi. Bunday qon yaratilish anomaliyasi sababli anemiya rivojlansa taloq olib tashlanadi. Kamqonlik kuchli bo`lgan bemorlarga operatsiyadan oldin eritrotsitar massa quyish lozim bo`ladi. Glyukokortikoid gormonlar foyda bermaydi. Aplastik anemiyada qon tomirlarni mustahkamlovchi preparatlar (askorbin kislota, rutin, ditsinon), sitostatiklar, antilimfotsitar immunoglobulin qo`llaniladi. Eritrotsitar va trombotsitar massa quyiladi. Eng effektiv davolash usuli – allogen o`zak hujayralar transplantatsiyasi.³

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Turayev, A., G`ulomov, J., Nasrullayev, D., Boqiboyev, A., & To`rayeva, Z. (2023). QON YARATILISHNING BUZILISHI OQIBATIDA

³ Ruziyeva, M. T. (2023, June). ANEMIYALAR, SABABLARI. KLINIK BELGILARI DAVOLASH VA PARVARISH QILISH (OZBEKISTON RESPUBLIKASI SOGLIQNI SAQLASH VAZIRLIGI TIBBIY TALIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI CHIRCHIQ TIBBIYOT KOLLEJI). In *Proceedings of International Educators Conference* (Vol. 2, No. 6, pp. 50-57).

YUZAGA KELUVCHI ANEMIYALAR. *Академические исследования в современной науке*, 2(2), 52-56.

2. Aminova, M., Rahmatullayeva, S., Uroкова, V., Xolmurodov, O., & To'xtamurodov, S. (2023). QON YARATUVCHI VA LIMFOID SISTEMA KASALLIKLARI. ANEMIYALAR. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(9), 13-15.

3. Ruziyeva, M. T. (2023, June). ANEMIYALAR, SABABLARI. KLINIK BELGILARI DAVOLASH VA PARVARISH QILISH (OZBEKISTON RESPUBLIKASI SOGLIQNI SAQLASH VAZIRLIGI TIBBIY TALIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI CHIRCHIQ TIBBIYOT KOLLEJI). In *Proceedings of International Educators Conference* (Vol. 2, No. 6, pp. 50-57).